

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ ТА ПАРТНЕРСТВО В НАПРЯМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ ТА КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ

Галушкіна Т. П.

*доктор економічних наук, професор,
Заслужений економіст України,
професор кафедри зеленої економіки
ДЗ «Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління»*

Давій Ю. В.

*аспірант
ДЗ «Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління»*

Серницька К. В.

*аспірант
Державного екологічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-43>

МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА ТА ПОСТУП УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ

На сьогодні політика зеленого переходу, яка проголошена Глобальним Зеленим Курсом ЮНЕП [1], стає все більш актуальною як в міжнародному, так і національному форматі, що підтверджується динамікою відповідних процесів останніх років та нагальним завданням сучасного етапу суспільного розвитку.

При цьому поступовий перехід України на шлях «зеленого» розвитку через поглиблення ринкових перетворень неможливий без визначення якісно нової моделі екологічного управління та формування ідеологічної платформи еколого-збалансованого природокористування [2]. Амбітні завдання з реформування національної економіки та систем управління довкіллям, які передбачають поетапне приведення законодавства України до директивних вимог ЄС у відповідності з Угодою про Асоціацію України з ЄС (глава 6 «Навколишнє природне середовище») були започатковані Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» (січень 2015 р.). Однак, в основному ці завдання орієнтувались на: впровадження процедур оцінки впливу проектів планів і програм на навколишнє природне середовище відповідно до

Директив 2011/92 / ЄС та 2001/42 / ЄС; здійснення п'ятирівневої ієрархії поводження з відходами відповідно до Директиви № 2008/98 / ЄС про відходи та підготовку планів дій з управління відходами; збільшення питомої ваги утилізації твердих побутових відходів, їх максимального повторного введення в обіг як вторинних ресурсів; впровадження принципу «забруднювач платить» і розширеної відповідальності виробника, зокрема у сфері упаковки; здійснення реформи системи ціно- і тарифоутворення на енергію і паливо, перегляд механізму формування балансу енергоресурсів, відмову від перехресного субсидування; створення механізму державної підтримки заходів з енерго-ефективності. Загалом можна констатувати, що План дій Кабінету Міністрів України, спрямований на реалізацію Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та Плану імплементації Угоди про Асоціацію між Україною та Євросоюзом, вперше започаткував ємний пакет завдань в напрямку зеленої трансформації економіки. При цьому рамка для вирішення цих завдань на глобальному рівні була сформована ще Порядком денним на ХХ століття, прийнятим Конференцією ООН з довкілля та розвитку (1992 р., м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія), рекомендаціями Всесвітнього Саміта зі сталого розвитку «Ріо+10» (2002 р., м. Йоханнесбург, ПАР), рішеннями Конференції ООН зі сталого розвитку «Ріо+20» (25 червня 2012 р., м. Ріо-де-Жанейро, Бразилія). Зобов'язання на регіональному рівні були визначені Восьмою конференцією «Довкілля для Європи» (2016 р., м. Батумі, Грузія), а також двома стратегічними документами у сфері екобалансованого розвитку, прийнятих в 2015 році: «Порядком денним на період до 2030 року» на Саміті з питань сталого розвитку ООН 26 вересня в м. Нью-Йорку, а також новою Угодою з питань клімату в Парижі 12 грудня.

Надалі найбільш значущі управлінські рішення в форматі забезпечення реалізації моделі зеленого зростання – розробка та затвердження планів імплементації кожної конкретної директиви та регламенту. Важливим елементом планів імплементації, поряд із коротким описом стану впровадження та метою і завданнями плану, є перелік нормотворчих, інституційних, організаційних та координаційних заходів. Наразі основна увага зосереджена на імплементації Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль забруднень), що має два основні компоненти – скорочення викидів від великих спалювальних установок та впровадження інтегрованого дозволу. У сфері зміни клімату важливою подією стала ратифікація Україною Паризької угоди, якою визначені зобов'язання країн у скороченні викидів ПГ до 2030 року та передбачені заходи щодо адаптації до кліматичних змін, а також затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період

до 2030 року, метою якої є вдосконалення державної політики у цьому форматі задля досягнення сталого розвитку держави, створення правових та інституційних передумов для забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку. Як результат впровадження кліматично-нейтральної політики – посилення економічної, енергетичної та екологічної безпеки і підвищення добробуту громадян. Існуючі на той час стратегічні документи та регламенти міждержавного рівня в напрямі поширення ідеології «зеленої» економіки – Стратегія «Європа – 2020», Хартія Землі, Глобальний зелений новий курс Екологічної програми ООН (ЮНЕП), рамкова Стратегія зеленого зростання Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР), Інноваційна стратегія Світового банку та організації ООН з промислового розвитку (ЮНІДО), «Майбутнє, якого ми хочемо» – підсумковий документ Конференції ООН Ріо+20 та інші націлювали на забезпечення підтримки країн до переходу на ресурсоефективну та низьковуглецеву економіку, розвиток якої базується на інноваційній основі та впровадженні більш чистих технологій. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано також інклюзивний процес адаптації Цілей Сталого Розвитку з урахуванням національних особливостей.

Контент національного ракурсу стратегії «зеленого» зростання свідчить, що «зелена» трансформація може дати багато позитивних результатів, як то посилення конкурентоспроможності країни за рахунок інноваційних зрушень, збільшення нових робочих місць, досягнення більш збалансованих макроекономічних умов завдяки зниженню дисбалансів та ризиків негативних потрясінь у зв'язку з обмеженістю ресурсів або їх низькою якістю [3]. Цей формат залишається актуальним і для періоду повоєнної відбудови України

Зазначене вимагає переорієнтації існуючих економіко-екологічних та соціально-політичних пріоритетів розвитку держави згідно визнаних світовою спільнотою постулатів «зеленої» економіки. Першочерговими завданнями в цьому контексті мають стати [4]:

- структурна перебудова національної економіки у напрямі зниження частки сировинних галузей промисловості, розвитку високо-технологічних виробництв, активізації інноваційної діяльності;
- доведення частки відновлюваної енергетики до середньо-європейського рівня;
- запровадження системи стратегічної екологічної оцінки стратегій, планів і програм;
- удосконалення системи довгострокового прогнозування стану природних ресурсів, їх економічної оцінки; створення уніфікованих кадастрів природних ресурсів;

- розробка Національної Стратегії зеленого зростання по аналогії з існуючими в країнах ЄС;
- імплементація ідеології «зеленої» економіки, впровадження та розвитку більш чистих виробництв, «найкращих доступних технологій» (Best Available Techniques) в секторальній політиці;
- визначення критеріїв екологізації споживчої політики в структурі пріоритетів сучасної секторальної політики України;
- формування свідомого менталітету еколого-збалансованого споживання та виробництва;
- активізація дієвих важелів переходу до сталого споживання та виробництва через запровадження інструментів екологічного аудиту, сертифікації, маркування тощо.

Стратегія національної екологічної політики, міжнародні угоди та імідж України потребують трансформації економічної моделі розвитку суспільства на користь «зеленого зростання» з використанням міжнародного досвіду. В рамках ключового контенту Європейської зеленої угоди економіка майбутнього (економіка 2030–2050 рр.) повинна бути декарбонізованою та без забруднення [5]. А це, в свою чергу, означає підтримку регіональних програм, національних інтервенцій і фінансових ініціатив з боку ЄС та просування в Україні впровадження ресурсоефективного та чистішого виробництва (РЕЧВ).

Як висновок, можна резюмувати, що набуття Україною статусу країни-кандидата ЄС створило для українського уряду та парламенту додаткові передумови для збереження пріоритетизації Європейського Зеленого курсу в сучасній моделі державотворення.

Список використаних джерел:

1. Глобальний новий зелений курс: Доповідь Програми ООН з охорони навколишнього середовища / ЮНЕП. 2009. URL: www.unep.org/greenconomy
2. Галушкіна Т. П., Мусіна Л. А., Потапенко В. Г. та інші. Основні засади впровадження моделі зеленої економіки в Україні / за ред. Т. П. Галушкіної. Київ : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 154 с.
3. «Зелена» повоєнна відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». 2022.
4. Бондар О. І., Галушкіна Т. П., Унгурян П.Я. «Зелена» економіка як підґрунтя екологізації місцевого розвитку: монографія. Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 237 с.
5. Зелена відбудова – необхідність України на шляху до зеленої та кліматично нейтральної економіки. Київ : Громадська організація ДІКСІ ГРУП. 2022. URL: <https://dixigroup.org/zelena-vidbudova-neobhidnist-ukrayini-na-shlyahu-do-zelenoyi-ta-klimatichno-nejtralnoyi-ekonomiki/>
6. Галушкіна Т. П., Афанасьєва О. О., Тафтай В. В. Екологічна репарація та економічні інструменти забезпечення зеленого зростання економіки України за умов повоєнного часу. Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2022. Т. 27. Вип. 3(93). URL: http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_ekon_3_%202022.pdf